

Den 27–31 juli 2025 offentliggjorde Alzheimer's Association en rad pressmeddelanden i anslutning till Alzheimer's Association International Conference (AAIC) i Toronto. Nedan följer en samlad genomgång av de viktigaste resultaten och nyheterna – från miljögifter och livsstilsinsatser till nya riktlinjer för blodbaserade biomarkörer och ”real world”-data för läkemedel.

AAIC 2025: Så här flyttade forskningen om Alzheimer fram positionerna

Miljögifter: Bly från förr, minnesproblem i dag

Flera studier pekade på att historisk blyexponering kan prägla hjärnan långt in i ålderdomen. Personer som växte upp i områden med måttliga till mycket höga blyhalter i luften (1960–1974) hade omkring 20 % högre sannolikhet att rapportera minnesproblem femtio år senare. Andra analyser visade att närhet till blyutsläppande anläggningar hänger ihop med sämre kognitivt resultat – och laboratoriestudier gav biologiskt stöd i form av ökade nivåer av tau- och amyloidproteiner efter blyexponering. Slutsatsen: det finns inga säkra blynivåer, och tidigare exponering bör mötas med extra fokus på kända demensrisker som hypertoni, rökning och social isolering.

Livsstil som behandling: U.S. POINTER gav kognitiva vinster

Den stora, tvååriga U.S. POIN-

TER-studien visade att två olika multikomponent-program – med fokus på fysisk aktivitet, kost (MIND-dieten), kognitiv/social stimulans och hjärt-kärlmonitorering – förbättrade kognition hos äldre med förhöjd risk för kognitiv svikt. Den mer strukturerade interventionen, med tätare stöd och uppföljning, gav störst effekt och skyddade mot normal åldersrelaterad nedgång upp till två år; resultaten var likartade över kön, etnicitet, APOE-ε4-status och kardiovaskulär riskprofil. Studien publicerades samtidigt i JAMA.

Nya kliniska riktlinjer: Blodbaserade biomarkörer på väg in i specialistvården

För första gången presenterade Alzheimer's Association en evidensbaserad klinisk riktlinje för hur blodbaserade biomarkörer (BBM) ska användas i diagnostiken hos patienter med objektiv kognitiv svikt i specialistmiljö. Rekommendationerna är fabrikatsoberoende och bygger på GRADE-metodik:

• **Triagering:** Test med ≥ 90 % sensitivitet och ≥ 75 % specificitet kan användas för att utesluta Alzheimerpatologi; positiva fynd bör bekräftas med t.ex. CSF eller amyloid-PET.

• **Ersättning:** Test med ≥ 90 % i både sensitivitet och specificitet kan ersätta PET eller CSF. Samtidigt betonas att många kommersiella test ännu inte når dessa trösklar, och att BBM aldrig ska ersätta en fullständig klinisk bedömning.

Socialpolitik som hjärnhälsa: Matstöd (SNAP) kopplat till långsammare kognitiv nedgång

En tioårig analys av nationellt representativa data visade att deltagande i USA:s matstödsprogram SNAP var associerat med långsammare kognitiv försämring än hos liknande personer som inte

1

2

3

1. Dr. Joanne Pike från Alzheimer's Association rapporterade de övergripande resultaten från US POINTER-studien vid denna plenarsession på AAIC 2025.
2. Alzheimer's Associations president och vd, Joanne Pike, DrPH.
3. Detta är en ISTAART-pris-tagare som håller sin presentation på AAIC 2025.

deltog – motsvarande i snitt två till tre extra år av bibehållen kognitiv hälsa. Resultaten understryker vikten av att förbättra tillgången till näringsstöd, särskilt i grupper med hög sårbarhet.

”State of the science”:

Övriga höjdpunkter från AAIC

AAIC samlade nära 19 000 registrerade deltagare och över 6 400 vetenskapliga bidrag. Bland forskningshöjdpunkterna märks:

- **Kombinationsbehandling för kärl-/metabola risker:** Samtidig användning av vanliga läkemedel mot blodtryck, blodfetter och diabetes kopplades i flera studier till långsammare kognitiv nedgång (och färre Alzheimer-typiska förändringar vid obduktion).

- **Genetik och livsstil:** Fysisk aktivitet – särskilt promenader – och andra livsstilsåtgärder tycks ge särskilt stor vinst hos bärare av APOE4-varianten.

- **Nya läkemedel i verkligheten:**

De första ”real world”-rapporterna om anti-amyloid-behandlingarna lecanemab och donanemab visade säkerhetseffekter i nivå med sena prövningar, och hög patientnöjdhet, bl.a. via ALZ-NET-nätverket.

- **Könsskillnader:** Nya data belyser hur TBI kan påverka hjärnan annorlunda hos kvinnor än män, samt hur ”chemobrain” vid bröstcancerbehandling hänger ihop med mätbara hjärnförändringar.

Priser och filantropi

Tio forskare uppmärksammades för framstående insatser inom Alzheimer- och demensforskning, och Fred and Barbara Erb Family Foundation tilldelades Jerome H. Stone Philanthropy Award för flerårigt och målmedvetet stöd till forskningen (bl.a. U.S. POINTER och kliniska forskningsstipendier).

Varför detta spelar roll

Årets AAIC-nyheter ger en sammanhängande bild:

1. Förebyggande och livsstil kan ge mätbara kognitiva vinster även i brett representativa grupper.

2. Diagnostiken blir mer tillgänglig genom blodprov – men kräver noggrann kvalitetssäkring och specialistkompetens.

3. Samhälls- och miljöfaktorer (från näringsstöd till historisk blyexponering) är starkt kopplade till hjärnhälsa och ojämlikheter.

4. Läkemedel och vårdens praktik konvergerar när prövningsdata kompletteras med robusta ”real world”-erfarenheter.

Text **ULRIKA NYBERG**
Chefredaktör
Neurologi i Sverige
ulrika@pharma-industry.se